Джон Рід

Мак Американець

Мака я зустрів новорічного вечора у Мексіці, в Чігуагуа. То був стопроцентний американець — так би мовити. живе втілення рідного дому. Пригадую, коли ми вийшли з готелю й рушили до Чі Лі перехилити по чарці-дві "Тома і Джері", тріснуті дзвони стародавнього кафедрального собору калатали, мов навіжені.

закликаючи до нічної меси. Вгорі мерехтіли гарячі зіркії пустелі.

З усіх боків — із cuartels', де стояла армія Вільї, з віддалених аванпостів на голих пагорбах, від сторожових постій на вулицях-лунали переможні постріли. П'яний офіцер, що трапився нам дорогою, забувши з перепою про fiesta , кричав: "Христос родився!" На розі біля багаття сидіп гурт солдатів, закутаних по самі очі в свої serapes ; вони протягло виводили нескінченну бала ду, звану "Вранішня пісня на славу Франсіско Вільї". Кожен і.) співаків мав додавати від себе новий куплет про звитяги "неликого полководця"...

Біля високих дверей кафедрального собору з'являлися і знову зникали в темних вуличках Пласи мовчазні, зловісні постаті — то вдягнені в чорне жінки збиралися очиститись від гріхін. А з самих дверей надвір лилося бліде червонувате світло, і незвичні індіанські голоси співали псалом, який мені випадало чути ліпне в Іспанії. — Давай зайдемо,— сказав я,— подивимося відправу. Це, видно, цікаво.

— Ну її к бісу! — трохи роздратовано відповів Мак. Я не хочу тицяти носа в їхню релігію.

— Ти католик?

— Я? — озвався він.— Я тепер, мабуть, узагалі ніхто. Забув навіть, коли був у церкві!

— Ну й ну! — вигукнув я.— Виходить, тії не забобонний!

Він глянув на мене трохи не зневажливо.

— В церкву я не ходжу,— Мак сплюнув,— але бога ін' чіпаю.

Надто великий ризик.

— Ризик? Чому?

— Чому, чому. Помреш, тоді взнаєш чому! — Він роздратовано, з огидою скривився.

У Чі Лі ми зустріли ще двох американців. Вони були з тих, що всяку розмову починають словами: "Я вже сім років у цій країні, і хто-хто, а я знаю, чим тут кожен дихає".

— Ніде не бачив таких паскудних жінок, як у Мексіці,— сказав один із них.— Більш як двічі на рік жодна з них не миється.

Яка там цнота — тут і слова такого не знають! Вони паніть заміж не виходять. Накине оком на якого — та й іде з ним. Всі мексіканки — шлюхи, повірте мені.

— Мав я колись у Торреані таку гарненьку індіапочку,— почав другий.— Що, свинство? Та їй же було начхати — одружусь я з нею чи ні. Я...

— Аз ними так і треба,— перебив його перший.— ГОльондри — ось вони хто! Я вже сім років у цій країні...

— А спробуйте сказати про це греазерові '.— промовив другий, люто тикаючи на мене пальцем.— Та він вам в очі сміятиметься. Свині свиньми, та й годі.

— Гордощів у них нема.— похмуро докинув Мак.

— Ти тільки уяви собі,— знов почав періний наш співвітчизник,— уяви собі, що було б, якби ти сказав таке справжньому американцеві!

Мак гупнув кулаком по столу.

— Американська жінка — о, хай її благословить господь! — виголосив він.— Якби хто-небудь спробував при мені паплюжити святе ім'я американської жінки, я б, мабуть, порішив його.— Мак обвів гнівним поглядом усіх за столом, проте жоден із нас не збирався бруднити репутацію жіночої половини великої республіки, і він повів далі: — Американська жінка — чистий ідеал, і такою вона для нас буде вічно. Нехай тільки хто-небудь скаже при мені якусь погань про наших жінок!

Проникнуті врочистим почуттям справедливості, що об'єднує спільників, ми випили "Том і Джеррі".

— Послухай, Мак,— раптом сказав другий,— а ти пригадуєш отих двох краль, що до них ми з тобою ходили минулої зими в Канзас-Сіті?

— Питаєш! — засяяв Мак.— А пам'ятаєш, як тії ще потерпав, що схопив?..

— Хіба таке забудеш!

Перший сплюнув:

— Розхвалюйте собі тих гарненьких senoritas скільки завгодно, а щодо мене, то мені дайте чистеньку американочку...

Мак мав понад шість футів зросту —не людина, а звір. —і своїм нахабством молодості міг захопити хоч кого. Йому сповнилося всього двадцять п'ять років, однак він уже побачив світу і багато чого перепробував: був десятником па залізниці, наглядачем на плантаціях у Джорджії, старшим механіком на ніахті в Мексіці, ковбоєм, помічником шерифа в Техасі. А родом Мак був із штата Вермонт. Після четвертої чарки "Тома і Джеррі" він трохи відхилив завісу зі свого минулого.

— Коли я найнявся на тартак у Берлінгтоні. мені ще не було й шістнадцяти. Мій брат працював там уже цілий рік і влаштував мене в тому ж будинку, де жив сам. Він буї" на чотири роки старший за мене — теж здоровило, але якийсь ні риба ні м'ясо...

Все, бувало, заводить балачки про те, як негарно битися, та про інші такі дурниці. Ніколи мене й пальцем не зачепив, навіть коли лютував — я ж, мовляв, менший.

Отож, а в тому будинку жила одна дівчина, з якою брат уже давно крутив фіглі-міглі. А сам я, щоб ви знали, впертий, як чорт.— Мак засміявся.— Такий уже вдався! І ось заманулося мені відбити ту дівчину в брата — хоч лопни. Дуже скоро я таки домігся свого. І ви знаєте, джентльмени, що втнуло якось оте стерво? Одного разу, коли брат цілував її, вона взяла та й бовкнула йому: "А ти цілуєшся точнісінько, як Мак!" Брат — шукати мене. Всі його розпатякування про те, що битись не можна, полетіли к бісу— вони, монляв, не для справжнього хлопця!

Він так побілів, що його ледве можна було впізнати.

А з очей — вогонь, як із вулкана. "Ах ти падло,— каже,— ти що робив з моєю дівчиною?" Брат був хлопець здоровий, нівроку.

і спершу я трохи злякався. Але потім я згадав, що він ні риба ні м'ясо, й посмілішав. "Як не можеш утримати дівчину,— кажу йому,— то нема чого волочитися за нею".

То була страшна бійка. Він хотів убити мене. Я теж намагався вбити його. Червоний туман заслав мені очі, і я бився, як скажений. Бачите оце вухо? — Мак показав па якийсь недогризок того.

що колись було вухом.— Це його робота. Але я теж зацідив йому в око, та так, що він на нього вже ніколи не бачив. Скоро ми кинули битися навкулачки; ми дряпалися. кусались, стусали один одного руками й ногами. Кажуть, брат весь час ревів. наче бугай.

а я теж кричав не своїм голосом... Та потім мені вдалося садонути його в одне болюче місце, і він беркицьнув, як мертвий...

Мак допив свій "Том і Джеррі". Хтось замовив іще. Мак розповідав:

— Невдовзі після того я поїхав на південь, а брат пішов служити в північно-західну кінну поліцію. Пам'ятаєте, як у дев'ятсот шостому році один індіанець убив у Вікторії хлопця? Отож.

а брата послали навздогін за тим індіанцем, і брат дістав кулю в легені. Я тоді саме був удома — єдиний раз. коли я навідався до старих, — і брат приїхав додому помирати... Але він вичухався.

Пригадую, якраз того дня, коли я від'їздив, він устав з ліжка.

Проводжав мене до самої станції і все благав сказати йому хоч слово. Він простяг мені на прощання руку, та я тільки повернув до нього голову і сказав: "Сучий ти син!" Трохи перегодя він виїхав на службу, але в дорозі помер...

— О-о! — протяг перший.— Північно-західна кінна поліція!..

Ото, мабуть, діло! Добрий кінь, добра гвинтівка і цілорічний сезон на індіанців! Це те, що я називаю спортом!

— До речі, про спорт,— підхопив Мак.— Нема на світі кращого спорту, ніж полювання на негрів. Я вже казав, що з Берлінгтона я повіявся на південь. Кортіло побачити світ від краю до краю, я вже тоді відчув у собі силу. Господи! В які тільки

бійки я попадав!.. Одне слово, занесло мене на бавовникові плантації в Джорджії, неподалік від місцевості, що звалася Діксвіл; там саме шукали нового наглядача, то я й залишився.

Та ніч мені запам'яталася добре, бо я не спав, а сидів у своїй халупі й писав додому сестрі листа. Ми з нею завжди ладнали, але не могли помиритися з іншими в сім'ї. Минулого року вона вскочила в халепу з одним комівояжером... Ох, якби він мені попався!.. Ну гаразд, отож сиджу я при гасовій лампі, що ледь блимає, і пишу листа. Ніч жарка, душна, а завіску на вікні геть обліпила мошва. У мене свербіло все тіло, як тільки я підводив на неї очі. Раптом я нашорошив вуха, і чуб у мене став дибом.

То були собаки — зграя гончаків, що мчали за кимсь у темряві.

Не знаю, чи ви чули, як гавкає гончак, коли женеться за людиною... Нема нічого моторошнішого й жахливішого, як собачий ґвалт уночі. Але то було ще гірше. Повірите, наче стоїш у темряві і ждеш, що тебе ось-ось задушать, а тобі нікуди втекти!

Спершу було чути тільки гавкіт, тоді хтось чи щось упало через огорожу, і під вікном загупали важкі кроки. Вам доводилось чути, як сопе норовистий кінь, коли на шиї в нього затягнуть ласо? Отак сопів той чоловік.

Я вмить вискочив на ґанок і бачу: через мою огорожу лізуть собаки. Потім хтось закричав з темряви таким охриплим голосом, що його було ледве чути: "Де він дівся?" — "Пробіг попід вікном за хату!" — гукнув я і кинувся слідом. Нас було чоловік дванадцять. Я так і не знаю, що скоїв той негр, та цього, либонь, не знала більшість із нас. Нам було байдуже. Ми погналися, як скажені, плантацією, потім затопленим водою лісом, перепливли річку, перескакували через огорожі... Іншим разом і ста ярдів отак не пробіжиш. А ми нічого не відчували. Тільки слина капала з рота, і це мене злило. Зійшов повний місяць, і щоразу, коли ми вибігали на голе місце, хто-небудь кричав: "Он він, он!" І ми кидалися за тінню й думали, що гончаки загубили слід. А пси весь час гналися попереду і заливалися, наче дзвони. Вам доводилось чути, як гавкає гончак, коли женеться за людиною? Це наче сурмить ріг! Я переплигнув десятків зо два огорож, геть пообдирав коліна і не обминув жодного дере на в Джорджії, щоб не вдаритись у нього головою, але навіть нічого не відчув...

Мак прицмокнув губами й випив.

— Коли ми підбігли до того негритоса,— додав він,— собаки вже, певна річ, роздерли його на шматки.

Він похитав головою, віддаючись незабутнім спогадам.

— А листа сестрі ти дописав? — поцікавився я.

— Аякже,— коротко відповів Мак.

— Я б не лишився житії в Мексіці,— промовив Мак по хвилі.— Люди тут якісь жорстокі, а я люблю співчутливих, привітних — як от ми, американці.